Op 23 juni 1973 werd op de partijraden van ARP, CHU en KVP via een resolutie het principebesluit genomen tot oprichting van het christendemocratisch appel. Daarmede werd een nieuwe politieke identiteit tot stand gebracht. Toen werd het christen-democratisch appel gelanceerd. De eerste trap bracht haar omhoog binnen de aantrekkingskracht van die gewenste christen-democratie, van die zo noodzakelijke herstrukturering van een slecht functionerend partijsysteem, van die vernieuwing die een meer adequaat antwoord op de steeds moeilijker wordende vraagstukken mogelijk maakt, van die vernieuwing die nieuwe steunpunten aandraagt voor een meer democratisch en meer gedecentraliseerd functioneren van partij en samenleving. Op 15 december 1973 gaf U Uw fiat aan een aantal organisatorische voorstellen met betrekking tot een verdere ontwikkeling van de christendemocratie in Nederland. Toen ontbrandde de tweede trap, die de raket moest brengen binnen de aantrekkingskracht van die éne nieuwe christendemocratische partij. Toen werd de instelling van bestuursorganen a.i. mogelijk gemaakt, organen bestaande uit vertegenwoordigers van de drie christen-democratische partijen en van de rechtstreekse leden. Het christen-democratisch appel werd daarmede een samenwerkingsverband. De formele overdracht van bevoegdheden door partijen kon eerst plaats vinden wanneer de statuten eind 1974 zouden zijn aanvaard. Toen werd ook de instelling van een permanente programadviescommissie aangekondigd en werd het bestuur a.i. gevraagd om met een concreet lijstvoorstel in het voorjaar van 1974 te komen. Tenslotte werd aangedrongen op een zo snel mogelijke integratie van allerlei partijaktiviteiten. Is er gebouwd aan het huis van het CDA? Ja, en met grote inspanning en inzet. Hoever is men ermee gevorderd. Een korte opsomming moge volstaan. Er zijn twee bestuurlijke organen a.i., te weten een bestuur en een dagelijks bestuur die respectievelijk viermaal en maandelijks vergaderd hebben. Het constitueren van het congres, aangekondigd in de resolutie van 15 december 1973, zal plaats vinden na de aanvaarding van de statuten. Er is een secretariaat dat met twee krachten bijzonder veel werk verzet.

Er werken een vijftal commissies. De statutencommissie onder voorzitterschap

van Janssen van Raay heeft een ontwerp voorbereid, heeft de amendementen verwerkt en zal na aanvaarding van de statuten de reglementen opstellen. Een taak die deze commissie tot nu toe voortreffelijk vervuld heeft. De permanente programadvjescommissie is op 16 september jl geinstalleerd. Deze commissie staat onder voorzitterschap van Scholten en zal o.a. jaarlijks een gemotiveerd beleidsadvies uitbrengen aan het bestuur van het CDA. Dat advies wordt ook gepubliceerd en aan het CDA congres voorgelegd. Het voorzitterschap van de Jong, adviseert inzake financiële vragen. Het heeft een aantal voorstellen ingediend met betrekking tot de strukturele financiering van het CDA en houdt zich verder intensief bezig met fondsvorming. Wat het lijstvoorstel betreft het volgende: De tijd waarin we met betrekking tot het CDA nog betrekkelijk vrijblijvend beslissingen konden nemen is voorbij. Het gaat nu niet langer om het uitspreken van wenselijkheden en intentieverklaringen. Het gaat ook niet meer om het instellen van overlegorganen en samenwerkingsverbanden. Al dat soort zaken kon je nog doen zonder in eigen vlees te snijden. Het gaat nu om de vraag of we bereid zijn het CDA als nieuw project, als nieuwe politieke organisatie ook werkelijk te realiseren. De thans nemen beslissingen raken de zelfstandigheid van de partijen zelf. Van de partijen word; gevraagd een stuk van die zelfstandigheid prijs te geven. Je zou kunnen zeggen: het wordt nu serieus. In een dergelijke situatie loopt de spanning op. Naarmate het doel van onze activiteiten in het CDA dichterbij komt, nl. het gemeenschappelijk politiek en organisatorisch optreden van de christen-democraten in Nederland, wordt elke beslissing met des te meer voorzichtigheid genomen. Dit alles geldt wel in heel bijzondere mate wanneer het gaat over de vitale vraag: komen wij bij de eerstkomende Kamerverkiezingen uit met één kandidatenlijst. Ik noem dit een vitale vraag omdat naar ons aller overtuiging het welslagen van het CDA staat of valt met het antwoord op die vraag. Het is ook een vitale vraag omdat met name hier het zelfstandige politieke optreden van de partijen in geding is.

Ongeveer een jaar geleden in december 1973 hebben de drie partijraden uitgesproken in een resolutie dat het bestuur van het CDA een concreet lijstvoorstel moet indienen bij de besturen van de drie partijen. Tevens werd uitgesproken, dat de bevoegde organen van de drie partijen in het najaar van 1974 over dat concrete lijstvoorstel zouden beslissen. Weliswaar werd op de Unieraad van de CHU een motie aangenomen, waarin de

in de resolutie genoemde data tot streefdata werden verklaard, dat neemt niet weg dat de opdracht om met het concrete lijstvoorstel komen was gegeven. Ik moet U thans rapporteren, dat we dat nog niet hebben gehaald. Hoe is nu de stand van zaken? In de ontwerp-statuten is een artikel opgenomen waarin de wijze van besluitvorming inzake de ene lijst wordt geregeld. In het kort komt het hier op neer dat door het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van het CDA een lijstvoorstel zal worden opgesteld, dat vervolgens aan de bevoegde organen van de drie partijen dient te worden voorgelegd. Als die partijorganen met het voorstel akkoord gaan, is daarmee de zaak rond. Als de part ij organen het voorstel niet accepteren, wordt de bemiddeling ingeroepen van een soort arbitragecommissie, die bestaat uit drie personen, uit elke partij één. Ik kan U melden, dat, vooruitlopend op de aanvaarding van de statuten, aan dat concrete lijstvoorstel thans hard wordt gewerkt. Een commissie uit het Dagelijks Bestuur van het CDA, bestaande uit de drie partijvoorzitters en de drie fractievoorzitters, is belast met de voorbereidende werkzaamheden. Zelf heb ik het 'voorrecht" voorzitter van deze commissie te zijn. Ik had gehoopt U te kunnen melden op deze partijraad dat er in de commissie-De Zeeuw reeds volledige overeenstemming is bereikt. Helaas is dat nog niet het geval. In de ee'ste plaats heeft dit te maken met het uiterst delicate karakter van de vragen die hier moeten worden beantwoord. Het gaat immers om vragen als: hoe zijn de verdeelsleutels, hoe lossen we het lijsttrekkerschap

op, hoe spreiden we de risico's aan de staart, en dat soort zaken meer.

is de opbouw van de lijst

Tevens ligt er het feit, dat de meerderheid van de commissie het concrete lijstvoorstel nadrukkelijk wie zien als een uitvloeisel van de statuten van het CDA. Die meerderheid wil dan ook de discussie over het lijstvoorstel eerst afronden, nadat de statuten van het CDA zijn aanvaard. Ik wil hier wel kwijt dat de KVP-vertegenwoordigers tot de minderheid behoren. Wij meenden ons echter bij het meerderheidsstandpunt te moeten neerleggen. Ik kan wel meedelen, dat in de commissie de overtuiging leeft, dat de partijen het over de lijst eens worden. Op dit punt zal er geen breekpunt ontstaan. De standpunten zijn elkaar thans reeds zover genaderd, dat er naar mijn stellige verwachting binnen enkele maanden overeenstemming in de commissie zal bestaan.

De ervaring heeft ons geleerd dat de besluitvorming in het CDA erg moeilijk is te plannen. Het stellen van dead-lines is daarbij in principe een foute zaak en past niet bij het opzetten van een project als het CDA. Toch zou ik hier willen stellen, dat, wanneer de statuten van het CDA zijn aanvaard, de beslissing over de ene lijst spoedig zal moeten vallen. Een zindelijke omgang tussen de partners in het CDA vereist dat wij medio 1975 van elkaar weten waar wij op dit punt aan toe zijn. Nogmaals, mijn taxatie is dat wij het over de lijst eens zullen worden. Voor het CDA is het een goede zaak wanneer wij op korte termijn de definitieve beslissing daarover aan het Nederlandse volk kunnen meedelen,

De onder voorzitterschap van Zijlstra heeft op 18 juni jl een bijeenkomst met deze leden gehouden. Dit heeft geleid tot de benoeming van drie vertegenwoordigers in het CDA- bestuur. Verder zijn er voorstellen ontv/ikkeld voor een ledenwerfcampagne. Dit voor zover de commissies. Het secretarissen overleg van de drie partijen werkt o.a. aan een nota over de technische integratie van de drie partijapparaten. Uiteraard mede gericht op het bereiken van bezuinigingseffekten. Deze groep bezint zich verder op mogelijkheden om via de partijkranten te komen tot een stimulering en stroomlijning van de berichtgeving over het CDA. Het eerste concrete resultaat is de onlangs voor het eerst verschenen CDA-rubriek in alle drie part ij kranten. Een permanent overleg vindt plaats tussen de redakties van "de Magistratuur", "Gemeentebeleid" en "Gemeente en Gewest". Een direkt resultaat was het gemeenschappelijke septembernummer. Van groot gewicht is dat in alle maatschappijgeledingen, juist ook bij de jeugd, de christen-democratische visie wordt gepresenteerd. Het geld, dat mede door overheidssteun voor vorming aan de politieke partijen ter

beschikking wordt gesteld,

door ons daaraan worden besteed.

doen dit

efficiënt en gecoördineerd. Aanzetten daartoe hebben al resultaat gehad: CDA studiedagen Defensie en Volkgsgezondheid. Door ons georganiseerde vormingscursussen :etc. Verdere spoedige integratie van partijaktiviteiten is ons inziens nood- zakelijk. Aan de top is het integratieproces bij de wetenschappelijke instituten, te weten het Centrum voor Staatkundige vorming, de Kuyper- en de SavorniLohmanstichting, het verst gevorderd.

De besturen wonen eikaars vergaderingen bij via waarnemers. Er is een maandelijks over leg van voorzitters en directeuren gezamenlijk en een tweewekelijks overleg van directeuren. De drie instituten

amen

er zijn een groot aantal gemeen

schappelijke commissies, werkgroepen etc. Er worden gemeenschappelijke conferenties belegd en studies gepubliceerd (Gerede Twijfel). Het sektie- overleg wordt gevoerd op de volgende terreinen: vrede, veiligheid en defensie; welzijn; binnenlands bestuur; sociaal-economische politiek; onderwijs. Aan de basis is het integratieproces goed op gang gekomen. In sommige plaatsen is dit nog schuchter, in andere plaatsen is men feitelijk geïntegreerd en opereert ook als zodanig. De voor ons verrassende resultaten van de jongste staten- en raadsverkiezingen hebben het integratieproces een nieuwe impuls gegeven. In 300 gemeenten bestaat een gemeenschappelijke raadsfractie, waarvan in 155 gemeenten ook formeel onder de naam CDA, Daartoe behoren vrijwel alle grote gemeenten. Ter vergelijking: in 125 gemeenten bestaat nog een afzonderlijke AR-fractie, in 122 gemeenten een afzonderlijke CH-fractie en in 163 gemeenten een afzonderlijke KVP-fractie. In vele gevallen bestaat er tussen deze afzonderlijke fracties echter ook reeds een programmatische samenwerking. Een gemeenschappelijk optreden in de raad betekent vaak ook een nauwe samenwerking op bestuurlijk niveau. In een groot aantal gemeenten kent men inmiddels een federatiebestuur. Wat de provincies betreft: de statenverkiezingen kenden 5 provincies een CDA-lijst. Inmiddels opereert echter reeds in 10 provincies een CDA-Statenfractie. Deze ontwikkeling heeft ook hier zijn parallel op bestuurlijk niveau. Ook dient te worden vermeld het permanent overleg dat bestaat tussen vertegenwoordigers van het CDA uit de 4 grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht). Dit overleg leidde onder meer tot het CDA-Cong "Dynamische Stad", gehouden op 11 mei j.1. te Amsterdam. De parlementaire samenwerking, hoeksteen voor een éénduidig politiek profiel, gaat verder dan veelal uit de publiciteit blijkt. Reeds geruime tijd wordt in de Tweede Kamer het standpunt van de drie fracties met betrekking tot vraagstukken waarover inhoudelijke overeenstemming bestaat, vertolkt door één woordvoerder. Tevens kennen de fracties een aantal gemeenschappelijke fractiecommissies. Het is de bedoeling dit aantal op korte termijn uit te breiden. Daarnaast komen de drie fracties af en toe bijeen op gezamenlijke studie-

dagen. Zo was er op 30 september een gemeenschappelijke studiedag, waarop de Troonrede en Miljoenennota werden besproken. Om het gemeenschappelijk optreden zoveel mogelijk te bevorderen is afgesproken, dat de drie fractievoorzitters iedere week overleg zullen plegen. Bovendien vindt er nu iedere maand een bijeenkomst plaats van de drie fractiebesturen.

dit alles mag bekend worden verondersteld, dat de fracties, behalve vanuit de afzonderlijke partijprograms, werken met een aantal gemeenschappelijke programmatische stukken, i.c. Gemeenschappelijk Urgentie- program en de Schets van Beleid.

In de Eerste Kamer is het integratieproces reeds verder gevorderd.

Alle fractiecommissies werken hier gemeenschappelijk. De te behandelen onderwerpen zijn verdeeld over woordvoerders die steeds zullen spreken namens de drie fracties.

Er is een wekelijks overleg tussen de drie fractievoorzitters plus een extra vertegenwoordiger uit elk der drie fracties. Iedere maand is er een gemeenschappelijke vergadering van de drie fracties.

Alhoewel deze ontwikkeling positief is, mag uit deze oplossing niet geconcludeerd worden dat we tevreden zijn. Er zijn nog teveel, en vaak onnodige, onderlinge schermutselingen. De balans is echter positief. Waakzaamheid en vastberadenheid zijn geboden om het verworvene vast te houden en om nieuwe aezamen1iikheid daaraan toe te voegen.

Dames en Heren,
Het CDA is een feit. Het is een niet meer weg te denken verschijnsel in het Nederlandse politieke leven. Laten ook onze tegenstanders dat ruiterlijk en sportief erkennen. Menigeen zal gehoopt hebben dat het CDA in één machtige worp, indrukwekkend en overtuigend, in het leven geroepen kan worden. Wij weten nu wel beter. Het CDA moet in volhardende arbeid, ondanks tegenslag van buiten en van binnen, en door tegenslagen heen, steen voor steen opgebouwd worden. Dat kan alleen indien het CDA kan rekenen op een trouw kader, dat werkelijk weet waarom het gaat en dat zich sterk maakt voor de politieke visie van het CDA. Een overtuigd kader met werfkracht is de ruggegraat van een geïnspireerde partij. De vorming van zon kader heeft daarom de hoogste prioriteit. Ook en met name voor onze KVP, vooral omdat onze organisatie niet meer adequaat functioneert. Deze partijraad nam daarom vorig Jaar resoluties aan, waarin werd aangedrongen op een reorganisatie van de partij zodanig dat er democratisch en efficiënt gewerkt kon worden. We willen geen partij waar alles van te voren geregeld wordt. Waar gevoelens van apathie, van moedeloosheid en van dichtklappen heersen. Waar het uiten van andere meningen en opvattingen
uitgelegd wordt als dwarsliggen, heb:

Waar aan de ene kant de diktatuur van de meerderheid dreigt, en aan de andere kant een vals appèl wordt gedaan op de mens zijn behoefte aan zekerheid, rust en veiligheid, heeft het Nederlandse volk dringend behoefte aan redelijkheid, aan opbouwende kritiek en zelfkritiek en aan verdraagzaamheid. Vanuit de machts- en onmachtsverhoudingen in ons maatschappelijk bestel hopen we in onze partij te werken aan organisatorische verhoudingen waarin iedereen tot zijn recht komt, aan een vernieuwing van de maatschappij, aan strukturen waarin machthebbers verantwoording afleggen, aan situaties waarin een ieder zijn mondigheid kan bewijzen door zelf verantwoordelijkheid te dragen. Uw opdracht is praktisch vervuld. De reorganisatie-commissie van Zeil is met haar werk klaar gekomen. Het rapport dat aan het partijbestuur is uitgebracht, wordt op de Januarivergadering behandeld, waarna het voorzien van een pre-advies aan de partijgeledingen ter behandeling wordt toegestuurd. Beslissingen worden terzake op de volgende partijraadsvergadering in maart a.s. genomen. Op deze wijze hoopt de KVP een moderne organisatie- struktuur in het CDA te kunnen inbrengen. Modern in de zin van: “voorhoedementaliteit“: aanwezig in en bij het maatschappelijk gebeuren; “aan de voet ingeplant': meningen en besluiten worden van onderop gevormd; “beweeglijk": projectsgewiJze opgebouwd; “gedisciplineerd": democratisch genomen besluiten worden loyaal uitgevoerd.
Profilerinq
Uit hetgeen ik tot nu toe gezegd heb blijkt dat de drie partijen zich uitgebreid hebben bezig gehouden en nog zullen bezig houden, met een menigte organisatorische problemen. Gelijktijdig met de organisatiestructuur zal de politieke visie van het CDA verder ontwikkeld moeten worden. Dat is noodzakelijk om van het CDA een stuwende beweging te maken in ons politieke bestel, met overtuigingskracht ook buiten de eigen kring. Aan deze nadere profielschets wordt gewerkt. We zijn ons daarbij bewust van het feit dat de belangrijkste dienst die de christendemocratie onze generatie kan bewijzen wellicht daarin is gelegen dat de christen-democratie de premissen van onze samenleving weer aan de orde stelt.
Vooral de premisse van de welvaartsideologie, waarbij de groei tot universele maatstaf werd verheven. Aan de groei werd en wordt gemeten of er sprake is van vooruitgang of niet. Iets wat niet groeide was
alleen reeds op die grond in feite gediskwalificeerd, ongeacht of het een grote gemeente was of een kleine, ongeacht of het een onderneming was, het nationale wagenpark, de rekreatieve voorzieningen, de havens, de industrie, de sociale voorzieningen etc. zijn nu bezig te ontdekken dat deze groei-ideologie als struktuur— principe voor de samenleving bezig is op haar eigen grenzen te stoten. Reusachtige problemen zijn daardoor: de beschikbaarheid van grondstoffen, de schadelijke effekten voor het milieu, de nood in de derde wereld, onze verantwoordelijkheid voor de na ons komende generaties. Nu deze groei ideologie haar stuwkracht verloren heeft, is een dwingende vraag:

in plaats van slaaf van de maatschappelijke

ontwikkelingen.
Dat betekent allereerst onze vrijheid van handelen herwinnen. Ons bevrijden uit de inkapseling van de premisse van de welvaartsgroei. Verder een dam opwerpen tegen zich verscherpende belangentegenstellingen die gevolg zijn van het wegvallen van het gemeenschappelijke belang van de welvaartsgroei. Dat is noodzakelijk omdat de grote, reeds eerder genoemde probleemgebieden ons allen gelijkelijk aangaan en slechts opgelost kunnen worden wanneer in zeer brede kring de wil vrijkomt om ze aan te pakken. De omknelling van de nationale grenzen moet worden doorbroken om deze problemen effektief meester te worden. We zullen ook meer bewegingsvrijheid moeten veroveren als wij vraagstukken willen aanpakken. Deze bewegingsvrijheid is zo gering omdat onder meer de besteding van wat wij met zn allen verdienen grotendeels is vastgelegd. Hoe krijgen we meer ruimte. O.a. door een groot aantal gevestigde collectieve voorzieningen op hun betekenis voor de huidige tijd door te lichten. Maar wil het proces van heroriëntering op de nieuwe tijd slagen en willen wij kans maken door de gevestigde welvaartsideologie heen te breken, dan zou de sleutelkwestie daartoe wel eens de door de overheid te voeren inkomenspolitiek kunnen zijn. Wanneer namelijk de toeneming van de welvaart niet meer vanzelf-sprekend is, vanaf dat moment is het heel belangrijk wat er met de beschikbare welvaart gebeurt. Zolang toeneming van de welvaart voor ieder
als het ware voor het grijpen ligt,
het niet voor iedereen in gelijke
mate, zolang is de onderlinge verdelingsvraag van de tweede orde. wordt echter van de eerste orde wanneer de welvaartstoename gering of
nihil wordt. Dit verdelingsvraagstuk staat ook centraal cultuur en onderwijs.
vermogen
Welke methode staat ons daarbij voor ogen.
De politieke tegenstellingen spitsen zich in onze tijd vaak toe op de strijd over de methode. Wat is de meest doeltreffende, de democratische, de etisch verantwoorde methode om veranderingen ten goede in onze samenleving te bewerkstelligen. Ik ben er van overtuigd dat de vooruitgang naar een rechtvaardiger, vrediger en menselijker wereld het best en het snelst gediend is door een evenwichtige oplossing van de problemen. Zwart/wit denken draagt het grote gevaar van een dogmatische fixatie in zich. Een fixatie die de dialoog verstikt, die de tegenstellingen onnodig verscherpt en die daardoor de vooruitgang blokkeert.
Een ander nadeel is dat het zwart/wit denken leidt tot een vorm van democratie waarin de helft plus één het absoluut voor het zeggen heeft, waarin'de minderheid geminacht en monddood wordt gemaakt, waarin de
dictatuur van de meerderheid heerst.
minachten de ander niet, maar
wensen ook niet geminacht te worden. Terecht bestrijden wij ten felste de vorming van dié meerderheidscolleges waarbij de minderheid geen enkele kans kreeg. Die methode is verwerpelijk omdat zij in feite het bestaansrecht van minderheden ontkent. Laten de polariserende partijen P.v.d.A. en V.V.D. eens duidelijk antwoorden op de vraag of zij de plaats van de christendemocratie in ons partijstelsel erkennen en respekteren. Wij zijn niét bereid onze tegenstander te onderdrukken, wij zullen blijven trachten hem te overtuigen. Bovendien is er in dat zwart/wit denken onvoldoende ruimte om het eigen kunnen, het eigen vermogen te relativeren, om feilen in de eigen visie en het eigen optreden op voorhand in te calculeren en te aanvaarden dat de overtuiging van de tegenpartij als regel wel waarheidselementen zal bevatten. Het is de geblokkeerde, de afgesloten levenshouding, waar tegenover wij het pleit willen voeren voor een meer open en een minder verkrampte levenshouding. Dit relativerende optreden zal verzet ontmoeten. Allereerst binnen eigen kring, omdat wij zelf uit het verleden gewend zijn geraakt in absolute tegenstellingen te denken. Maar niet minder buiten onze kring, omdat verdraagzaamheid tegenwoordig niet tot de deugden maar tot de ondeugden gerekend wordt en genuanceerd oordelen gebrandmerkt wordt als het niet
durven kiezen en het vluchten in vage middenpositie.
Het is overigens
curieus, dat de voorstanders van extreme, ongenuanceerde standpuntbepalingen zich vaak tegelijk aandienen als de apostelen van de mondigheid van "de kiezer", "de achterban", "het volk". Het heeft natuurlijk
weinig met mondigheid te maken, indien wij er van uitgaan dat "de man in de straat" alleen tot ongecompliceerde, primitieve keuzen in staat zou zijn. Mondigheid betekent het nemen van de moeite om een emancipatieproces op gang te brengen; een emancipatieproces gericht op het vestigen van een gefundeerde overtuiging en het vrijmaken van de daaruit voortkomende stootkracht. Mondigheid is de vijand van demagogie. De cultus van het conflictmodel heeft een demagogische basis. De christen-democratie heeft het onnodig toespitsen van tegenstellingen altijd afgewèzen. Soms heeft zij daaruit een louter op het harmoniemodel gebaseerd maatschappijbeeld proberen af te leiden. Iedere christen-democraat erkent echter vandaag het bestaan van spanningen en conflicten. Opgevoed in de eenzijdige opvatting dat conflicten altijd vermeden of terstond opgelost moeten worden omdat zij de besluitname en daarmee de ontwikkeling zouden remmen, heeft men niet geleerd het nuancering en verdieping bevorderend aspect van het open, onopgeloste conflict te zien. Men begrijpt niet dat meningsverschil verder nadenken en veelzijdige oriëntatie stimuleert en het oppervlakkige, ongedifferentieerde denken tegengaat. Volgens deze opvatting is het echter realistischer en veiliger leven met onopgeloste conflicten, die in discussie blijven en een ontwikkelingsproces doormaken van eenvoudig lijkende conflicten naar
andere, mee
dieper liggende en in grotere verbanden
betrokken conflicten met verder reikende gevolgen voor de nabije en meer afgelegen toekomst. I.p.v. machtsstrijd, polarisatie, overmacht en tenslotte overheersing d.m.v. geweld komt dan een besef van gezamenlijkheid, reciproke verantwoordelijkheid en samenwerking naar voren.
Het beginsel van partnerschap is daartoe een zeer goed middel. In een geest van wederzijdse achting, op basis van gelijkwaardigheid en met
de wil om bij de oplossing de "onderliggende" meer dan evenredige kansen te geven. De vooruitgang blijft het best en het snelst gediend door samenwerking die zowel de dogmatische verstarring van links en rechts als het status quo denken van het traditionele midden vermijdt. De eigen weg van de christen-democratie is er. Een duidelijke opstelling van onze drie partijen over onze visie op de toekomst kan steeds meer en scherper gestalte krijgen. Maar dan blijft waakzaamheid, aktie, duidelijke en gemotiveerde stellingname, en hard

werken en studeren, toekomstverkenning noodzakelijk. Een belangrijke.stap op deze eigen weg van de christen-democratie kunt U vandaag zetten, namelijk door het aanvaarden van de U aangeboden
ontwerpstatuten. De vele amendementen zijn volop aan de orde geweest in het bestuur van het CDA en in de besturen van ARP, CHU en KVP. Dat was nodig omdat er een eensluidend advies moest komen ten aanzien van deze amendementen. In deze partijraad en in de vandaag ook gehouden partijraad van de ARP en Unieraad van de CHU worden daarom alle amendementen uit elk van de drie partijen behandeld. Er bestaat, onverhoopt uiteraard, een kans dat er tenslotte door de onderscheiden partijraden verschillende teksten worden vastgesteld. Wat doen we dan? Ons voorstel, en onze partners doen dat ook, is, dat U het dagelijks bestuur machtigt om in overleg met de KVP-leden in het CDA “bestuur en samen met de vertegenwoordigers van de beide andere partijen tot een overleg - een soort conference - te komen teneinde de ontstane verschillen glad te strijken. Daarna zal deze tekst aan de kiesverenigingen van de ARP gestuurd worden, die op statutair voorschrift met tweederde meerderheid beslissen. Tenslotte zal op 8 februari de algemene ledenvergadering van de CHU bovengenoemde tekst behandelen. Wanneer deze behandeling niet leidt tot tekstwijzigingen, dan zijn de CDA-statuten een feit. Wanneer er wel tekstwijzigingen komen is een nieuwe conference nodig etc. Dan zullen de statuten niet eerder dan in het voorjaar het fiat van alle drie partijen gekregen hebben. Uiteraard zal in geval van belangrijke tekstwijzigingen deze partijraad opnieuw bij elkaar geroepen worden.

Wat de statuten zelf betreft in het kort het volgende: Het pre-advies gaat uitvoerig in op de verschillende aspekten.

de beoordeling van de amendementen hebben de diverse colleges zich laten leiden door de resoluties die in de vorige partijraden zijn aangenomen. Met name in de resolutie van 15 december 1973 staan bepalingen waarvan gezegd is dat zij in de statuten terecht dienen te komen. Dat betekent dat wat de grondslag en doelstellingen betreft er niets veranderd of toegevoegd is. Voor het CDA geldt geen nevenschikking van andere uitgangspunten n het evangelie. We scheppen positief ruimte voor al diegenen die zich door het karakter en/of de politieke strategie aangesproken voelen.

Wat de rechtstreekse leden betreft, wordt geadviseerd o.a, dié amendementen te verwerpen die een benedengrens aangeven waaronder de rechtstreekse leden nog geen recht hebben op vertegenwoordigers in de bestuurlijke organen van het CDA. We willen namelijk aan deze leden een reële mogelijkheid tot deelneming geven. Daarin ligt immers de mogelijkheid om van het CDA meer te maken dan de optelsom van
ARP, CHU en KVP.

Dames en Heren. In zijn aanbiedingsbrief wijst het CDA bestuur op het belang van de stap van vandaag. De federatie wordt een feit] Haar tegelijk - en dat weegt het zwaarst - zijn wij er ons allen van bewust dat de federatie een tussenstation is, op weg naar de ene partij. Daarmee gaan wij door, met begrip voor eikaars problemen maar wel volhardend en snel. Wij realiseren ons maar al te goed dat de kiezer hunkert naar een krachtig alternatief voor socialisme en liberalisme. Wij mogen de kiezer niet in de kou zetten: de ene partij, ene lijst moet er snel komen.

Het partijbestuur ziet de discussies betreffende deze ontwerpstatuten, die o.i. een zeer belangrijke stap voorwaarts voor de christen-democrat ie betekent, met vertrouv;en tegemoet.

Dames en Heren,

De politicus staat voortdurend bloot aan de verleiding de stand van zaken naar zich toe te praten. Als wij uitgaan van de mondigheid van de burger, dan is de eerste plicht van de politicus duidelijk voor zijn eigen zienswijze uit te komen en daarover aan de kiezers verantwoording af te leggen. Hij moet het aandurven, indien zijn zienswijze genuanceerd is, wat vaak het geval zal zijn, dit aan zijn kiezers te laten blijken. Hij moet het aandurven, indien hij voor de goede zaak compromissen sluit - wat bijna altijd het geval zal zijn - ook dit te zeggen en te verdedigen. De politicus zal, indien het een goed politicus is, er op uit zijn de burger, de 'kiezer, in zijn visie, in zijn oordeel, uit te heffen boven zijn eigen gemiddelde. Wij kunnen nu die christen-democratie boven zijn eigen gemiddelde uitheffen. Voornamelijk door elkaar vertrouwen te schenken en door verantwoordelijkheid te willen dragen.

Bij ons telt ieders gedachte en zijn de goede sprekers advocaten voor verbaal minder begaafden, in de overtuiging dat begrijpen meer garantie biedt voor vreedzaam samenleven dan uitschakeling.